

CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkeszti és kiadja a M. kir. Csendőrségi Zsebkönyv szerkesztő-bizottsága.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Félévre — — 6 korona.
Egész évre 12 korona. Negyedévre 3 korona.

Megjelenik
minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, IV. Egyetem-utca 4. sz.

Madárvédelem.

Írta: *besenyei László Béla* csendőrhadnagy oktatótiszt.

(Vége.)

Odulakó madraink sokat szenvednek a modern erdőmivelés folytán. A korhadt, odvas fák eltakarítása, honatalanná tesz nem egy éneklő madárcsaládot. A hol csak lehet mentsünk meg néhány ilyen fát és vele a benne fészkelőket. Kevés az a hely, a mit egy ily fa eltakarításával nyerünk, ha meggondoljuk a veszteséget, mit egy éneklő család elűzése jelent.

Ez azonban nem elegendő. Gondoskodnunk kell mesterséges fészekodukról is.

Berlepsz János báró 20 évi kísérletezés után megállapította, hogy a harkályfajok fészkebe legszívesebben költözik be az odulakó éneklő.

Ennek mintájára szerkesztett is természetes fatörzsből egy fészekodut, melybe egy 15 cm. hosszú, alól 9 cm. és felfelé 6 cm.-re szűkülő zacskós üreg van vájva. A röplyuk 3-2 cm. bő, az oldalak belől bordázottak, hogy a madár a röplyukhoz kapaszkodhasson.

Ilyen fészekodukat gyárt az „Első magyar fészekodu és madáretető-készülék gyára” Debreczenben, mely egy fészekodut olcsó pénzért árusít. Ugyanitt szerozhető be a C. mintájú, vagyis laposabb, szélesebb szája fészekodu. Ez azonban csak bizonyos madárfajok részére való.

Az oduk szerkezete olyan, hogy házilag nem lehet előállítani, a mennyiben külön, erre alkalmas gépek segítségével lesz az üreg vájva.

A tapasztalat bebizonyította, hogy gyalult deszkából készült fészekoduba legfeljebb a veréb telepszik, de a hizalmatlanabb éneklők meg sem közelítik.

Megfelelő kísérletezések után sikerült nekem egy fészekodut készítenem, mely a Berlepsz-féle fészekodu minden előnyével bir, annak házilag való előállításának nehézsége nélkül. A kik nem sajnálják a csekély fáradságot, azok részére álljon itt a leírása.

50 cm. hosszú léczre erősen, lehetőleg fejescsavarral felerősítünk egy 25 cm. magas, 10 cm. belső hosszúság és szélességgel, gyalulatlan deszkából összeállított faházikót, melynek röplyuka a *belésezett* fenéktől 17 cm. magasságban van. A fedél szintén deszkából készül és pedig úgy, hogy oldalt és elől 7 cm.-re kiálljon. A fe-

délre alól egy, a háziko felső nyílásába könnyen beleillő vastagabb deszkalapot erősítünk, minek folytán a rátett fedél nem eshetik le. Átázás ellen a fedélre hulladék kátránypapír darabot szegzünk. A röplyukat befelé kissé ferdén emelkedve furjuk.

Hogy a madarakat el ne riasszuk, a háziko külsejét beszegezük hasábfárol lehántott kéregdarabokkal, mely azt a természetes fához teszi hasoulóvá. A kérget ajánlatos használat előtt beáztatni, hogy felszegezésekor ne repedezzen.

Az eddigi elkészült fészekodunak már csak a belső alakját kell megadni, hogy teljesen készen legyen. Ebhez egy machét (mase) készítünk az alábbi módon.

Előbb kéregpapírdarabokat apróra darabolva vízben áztatunk, ha jól átázott, a felesleges vizet leömlve addig gyurjuk, míg meglehetősen egyforma anyagot nyerünk. Azután a vizet kiszorítva, ökölnyi golyókat formálunk. Ezt az anyagot el is lehet tenni és használat előtt csak kissé be kell áztatni. Azután egy ivópohárnyi (3 dl.) vízben felkeverünk ugyanannyi lisztet. Ebbe heleaprózunk körülbelül ugyanannyi papíryanagot. Ismét kevergetve egy pohár fűrészpórt szórunk bele, mely keverék, ha eléggé összeállott, ki lesz véve és gyuródeszkán fűrészpórtban (kb. 1 pohár) addig gyurva laskateszta módon, míg egy jól formálható és nyújtható anyagot ad. Botómés előtt apróra vágott dugót is gyurhatunk bele, hogy az anyag szaporodjon, azonban nehezebb ne legyen.

Újságpapírost és más papírbulladékot is használhatunk, azonban a keverésnél akkor enyves vizet kell használni.

Ezt mindenki igen könnyen a kéznél levő anyagokból elkészítheti.

Szükség esetén más machéanyagok elkészítési módjáról is szivesen adok felvilágosítást.

Az így nyert nedves anyagot a fészekodu belsejébe gyurjuk, melyet a fa felborzolásával a befogadásra alkalmasabbá tettünk és a belső alakot a rajz szerint, esetleg egy henger segítségével megadjuk.

A fészekodu előállításánál csak a csavarok és szegök kerülnek pénzbe, mert a többi kellék minden ház körül akad. Teljesen új anyagból is csak 35 fillérbe kerül egy fészekodu.

Első magyar vill. erőre boronú, hangszer-gyár honvédség, valamint a m. kir. csendőrség szerződött szállítója és a Ludovika Akadémia házi hangszerteszítője, az Oroska! és a szabadalmazott! Részlezi a reggató lottalója Budapest, Lánoszid-utca 5. Gyár: Öntőház-utca 2.

STOWASSER JÁNOS

császári és királyi udvari szállító a cs. és kir. közös hadsereg, a m. kir.

Ajánlja saját gyárában készült összes vonós és fuvó hangszereit és alkatrészeket. Harmonikák erős elpusztíthatatlan hangokkal. Az összes hangszerek javításán olcsón eszközölteknak. Arjegyzők minden hangszerről külön küldetik. **Magyarországi legnagyobb vonós és fuvós hangszerek gyára.**

A kész fészekodut olyan helyre függesztjük fel 1—1 méter magasságban, hol bár a kíváncsi szemek elől rejtve van, de a madárnak kitekintési és kirepülési helye legyen.

Az odu szája lehetőleg délkelet, vagy kelet felé nézzen és függőlegesen vagy kissé előre dülve teljesen szilárdan legyen fára, oszlopra, vagy falra erősítve, mert az erősen mozgó odut a madár elkerüli.

A mesterséges fészekodu kifüggesztési ideje: november hó, azonban áprilisban sincs még későn.

Hogy a madarak macskák és más emlős ellenségeik ellen kellőleg védve legyenek, a házikó oldalaira hegyükkel lefelé és kifelé álló szegeket verhetünk.

Ezek kifüggesztésével azonban a kötelességnek még nincs elég téve. Az ilyen odvakat ugyanis legelőbb a szemtelen veréb foglalja el. Ezeket elriasztjuk, esetleg a beköltözöttet elfogjuk és fészüket kitisztítjuk. Hol ilyentől félni nem lehet, ott a fedél le is szegezhető.

Igen jó az odu aljára egy marék fekete földdel kevert fűrészport tenni, mert ezzel a természetes odvakhoz hasonlóbbá tesszük.

A hol lehet, még a falakon támadt lyukakat is átalakíthatjuk fészekodukká. Esetleg egy téglát kiszedve hátul tömlő alakú mélyedést csinálunk és habarccsal (malter) a lyukat megszükitve rendes röplukat készítünk.

Az emberen kívül azonban a madároknak sok más ellensége is van. Ezek: a macska, menyét, mókus, házi és mezei veréb, karvaly, dolmányos varju, szajkó, szarka, örgébics, tövisszuró gébics stb. Ezek elfoglalják, feldulják a rovarvők fészket, a fiókákat elrabolják esetleg a felnőtt madarakat is megeszik. Ezeket pusztítsuk, a házi macskát pedig a mennyire lehet szoktassuk le rossz szőnyvedélyéről,

Mindezzel azonban még nem mondhatjuk munkánkat befejezettnek. Hátra van még gondoskodni a madárról egy időszakban, mikor a természet mostohasága megtagadja itt maradó madarainktól a táplálékot.

Gondoskodni kell a téli etetésről. Kis szalma vagy faereszt készítve és alája deszkát szegezve, kész a téli etető. Azt a néhány szem magot, konkolyt, konyhahulladékot, kenyérmorzsát ne sajnáljuk szegény éhező kenyérkereső munkatársainktól.

Itt bizonyosodik be igazán az a mondás: „Jó tettéér, jót várj”. Meghálálják őket az busásan.

A napraforgó könnyen tenyészthető, de ne hagyjuk azt megérés után kint a falánk verebek prédájára, hanem tegyük el télire és mikor kevés az esés, mikor a sok kis madár ébren csipog a házak közelében, szurjunk egy-egy tányért karóra és segítetiünk az éhező dalosokon.

Sok volna felsorolni hasznos madarainkat, azért csak

néhány odulakót sorolok fel. Mesterséges fészekodut használhatunk: a nyaktekeres, fakuszó, csuszka, bubosbanka, szénczinke, buboszinke, kékezinke, fülemile, kerti és házi füstfark, fehér barázdabillegető, szürke légykapó, házi rozsdafarku, szürke rozsdafarku és más odulakó madarainknál.

Az itt felsoroltak főleg a csendőröknek szólnak, mint a kik állásuknál fogva hivatva vannak a nép nevelésére, hogy üdvös befolyásukat ezen a téren is érvényesíthessék.

Mikor a csendőr szép szóval, megmagyarázással a gazdával megérteti azt a hasznot mit a madarak gyümölcsfaikon hajtának, hogy azok a hol szükséges, erőszakkal is megszüntetik a pusztítást, sőt azokat tenyészteni is kezdik, a mellett, hogy a termelésnek használnak, még egy más és talán fontosabb és hatáskörükbe vágó tényezőnek is szolgálnak; ugyanis szelidebbé tesz az erkölcsöket.

A ki a madarakat szereti és az állatokkal jól bánik, az ember jó.

A madárpusztítás és állatkinzás a lélek fattyuhajtására enged következtetni; a kegyetlenségre és szívtelenségre a melyet ha megszüntetünk, egy jobb érzésű nemzedéket nevelünk, mely már természeténél fogva is szelidebb s így хүнсеlekmények elkövetésére kevésbé alkalmas. Ezt pedig a csendőr legfőbb kötelessége követeli, ez a praeventiv szolgálati feladatai közé tartozik.

Az okszerű állatvédelmet immár közérdeknek ismerték fel. Egymásután keletkeznek állatvédő egyesületek, melyek a madarak és háziállatok védelmét és célszerű tenyésztését tűzték ki feladatul. Nagyszámu tagjainak kötelessége minden rendelkezésére álló eszközzel ezt előmozdítani, a pusztításnak és kinzásnak gátat vetni. Teszi ezt tettel, szóval és népszerű iratok kiadásával.

Előnyös volna, ha minden városban vagy nagyobb községben alakulna ily egyesület, hogy a hasznos felismerve, mindenki saját területén tenyészze a hasznos madarakat.

Ha valahol ily egyesület szándékoznék alakulni, az „Országos állatvédő egyesület” (Budapest, IX. Ernő-utca 11—13. szám) felvilágosítást ad, esetleg magam is szívesen adok utbaigazítást.

Mily szép valóság volna, ha nyilvános kertjeinkben, ligeteinkben az éneklő madarak ezreinek zenéjében gyönyörködhetnénk,

Székesfehérváron a Zichy-ligethen tavaly néhány fészekodut láttam kifüggesztve. Egy darabig lestem, hogy mikor lesz már lakója. Sajnos azonban nem sokáig lehettem, mert egy szép napon mind eltűntek.

A míg ily nehézségekkel kell küzdeni, nem lehet eredményt várni és a legszebb szándék kárba vész nyilvános ligeteink érdekében. A biztonság azonban nagyobb a magánkertekben, gyümölcsösökben és sző-

A legjobb órák,

47

legszilidabb ékszerek, egyszerűtől a legdrágábig, egy készpénz, mint részletfizetésre 10 évi jótállás mellett kaphatók

BRAUSWETTER JÁNOS

műhőrsénál Szegeden.

Javítások 5 évi jótállás mellett. Arjegyzék ingyen!

lökben. Itt egyuttal nagyobb is az érdek. Az egyeseken áll tehát, hogy a szép terv megvalósuljon.

Minden örslaktanyának van kertje, legtöbbnek gyümölcsöse. Tegyenek próbát és nyujtsanak példát a gazdáknak, hogy mily hasznot hajt egy éneklő család. A példa sokkal többre tanít és inkább követőkre talál, mint a legszebb beszéd.

Példában sem szűkölködünk. Csak a lapunk idej 46. számában egy hírére kell hivatkoznom, mely a kolozsvári tanosztály hasznát tárgyalja. Itt is kitűnik, hogy mily hasznot hajt néhány énekes madárcsalád megtelepítése.

Ily közérdekű tárgy lévén az érdeklődést igen szívesen veszem. Az érdeklődők levélbeli kérdezősködéseire (Székesfehérvár, Tanosztály) szívesen adok választ, sőt közérdekű dolgokra esetleg többek kérdéseire ezen lap hasábjain válaszolok.

Sőt a «Csendőrségi Lapok» szerkesztő bizottsága szíves engedélyével átveszem az anyag esetében esetrlésére megjelenő «Állatvédelem» rovatának vezetését is.

Igen nagy öröömre szolgálna, ha minél számosabb érdeklődésre és kérdésre felelhetnék és észrevenném, hogy az itt elmondottak — legalább néhol — követőkre találnak. Akkor bizton állíthatom, hogy ha a csendőrség, — ezen kipróbált testület — az eszméért lelkesül és példát nyújt: a szép eszme mielőbb daldra jut.

Tettenérés.

Irta: Hejn György csendőrhadnagy-származóv. d.

— Adjon Isten Mihály gazda! Eladta a harmadfiú csikóit?

— El én, örmester ur, csakhogy nincs benne köszönet!

— No mondja, hiszen nagyon szépek voltak!

— Hát a mi azt illeti jó árért keltek el, 1000 koronát kaptam értük; más itt a baj uram! Az asszony egész éjjel pörölt velem, majd hogy fel nem vette a házat! Most is csak azért indultam korábban a templomba, hogy ne halljam otthon azt a folytonos zsemhelést! Neun éri meg az a 40 korona ezt a nagy veszedelmét!

— Bizony Mihály gazda, az asszony olyan, mint a

nagybögő, megrántják egyszer, aztán csak győzze az ember a zugását hallgatni. A mint pedig én ismerem Erzsók asszonyt, annak bizony helyén van az esze, no meg a nyelve is! De mi is van azzal a 40 koronával? Sok volt talán az áldomás?

— Dehogy volt! Azt a pár liter bort, a mit megittunk, nem is a csikók vételárából fizettem, hanem a magammal vitt aprópénzből. A vételárt úgy, a hogy kaptam, eltettem a mellényem belső zsebébe egy tárczába és ki sem vettem, a mig otthon nem voltam; akkor vettem észre, hogy hiányzik 40 korona.

— Biztosan elolvasta a pénzt, vagy olvasás közben vesztette el.

— Nem lehet az örmester ur, sohasem történt még az meg velem, hogy pénzt rosszul olvastam, vagy elvesztettem volna. A csikók vételárát csupa 20 koronásokban kaptam meg s azokat egyenként számlálta le a kezembe a vevő. A mint újból megszámlálom, hát oda jön hozzám egy fajszi parasztember, aztán csak nézi. Mikor már készen voltam, megszólal.

— Ugye Mihály gazda, nézi vajjon nincs-e közte hamis bankó? Mert a mai világban nem győz az ember elég óvatos lenni, annyi hamis pénz van kézen-közön. Én is úgy jártam a multkor, hogy eladtam a tinóimat és kaptam egy hamis 100 koronást. Még szerencsém volt, hogy az ügyvédünk, a ki ott állott a közlemben, felismerte s a vevőnek ki kellett cserélni, különben még bajba kerültem volna. Nem nézik ám azt manapság, hogy a magunk fajtája szegény emberhez hogy kerül a hamis bankó, hanem ha megtalálják nála, ülhet jó időt, a mig kiderül az ártatlansága.

— Hát aztán honnan ismer kend engem? — kérdem én.

— Vásáros ember vagyok én is, hát nem esoda, ha ismerem, mikor kend is annyi vásáron megfordul!

— Az már igaz — hagytam helyben.

— No látja — folytatta azután — mi nem is ismerjük úgy ki magunkat pénz dolgában, mint az urak s így aztán nagyon jó ám, ha van az embernek olyan ismerőse, a ki a szép szóért is meghallgatja a szegény embert. Ilyen áldott jó emberünk nekünk a községben az ügyvédünk. Csak most telepedett meg nálunk, de mindenki csak jót mondhat róla. Elmehet ahhoz az utolsó koldus is ügyes-bajos dolgával; nem utasítja az el, hanem ellátja jó tanácsokkal. Ha meg nincs költsége, az se baj; azt mondja, majd megfizeti ha lesz.

— Fájn ember lehet.

— Meghiszem azt! Aztán meg nem is ül rá a krajczárra, hanem a szegény embernek is juttat. Ma is eladtam egy tinóját, az ára itt van a zsebemben. Ő csak 200 koronára tartotta, én meg eladtam 220-ért, biztosan megkapom a jó cenzálpénzt.

No János — szól közbe egy idegen ur — hát mi van a tinóval?

— Éppen most beszélünk róla — válaszol a szomszédom — ehua van az ára ügyvéd ur!

Biztosan ez lesz az a jó ur, gondoltam magamban s illedelmesen köszöntöm. Hát nemcsak hogy elfogadta, hanem még parolázott is velem.

— De 220 koronáért kelt ám el a tinó ügyvéd ur, nem adtam alibb, sajnálom, hogy többet nem kértem érte?

— Aztán ki vette meg — kérli az ur?

— Biz én azt nem tudom — felelt a János — valami idegen parasztember.

Ha fáj a feje ⁷ ne tétovázzék, hanem használjon azonnal **Beretvás-pastillát**

mely 10 perc alatt a legmakacsabb migraint és fejfájást elmulasztja. — Ára K 1,20. — Kapható minden gyógytárban. Készíti Beretvás Tamás gyógyszerész Kispessten. Orvosok által ajánlva. Három dobozról úgy, postai szállítással.

— Elég rosszul tette János, hogy tultartotta az árát és így megkárosította azt az embert, nem szabad más kárán a boldogulásunkat keresni! No adja csak ide azt a pénzt.

Az ügyvéd ur gyorsan átfutotta a bankókat a kezei között s aztán fejcsóválva mondja.

— Hányszor figyelmeztettem már kendet, hogy a pénzt jól nézze meg, látja ez a 10 koronás hamis. Már most mit csináljak vele? No nem baj, külön tesztem és beszolgáltatam az adóhivatalba. Fogja ezt a 20 koronát, a mivel drágábban adta el a tinót, ez a magáé és itt van még 20 korona, ez a cenzzáldij.

De akurátos ember lehet, mondok magamba, aztán meg ugyancsak jól ismerheti a pénzt, hogy ilyen hamar megtalálta a Jancsi bankót! Hátha az enyémet is megézné?

Meg is tette, a mint szépen megkértem. Úgy forgatta azt a sok 20 koronást, a hogy én még soha sem láttam. Aztán csak visszaadta ám szép rendjén a bankókat.

— Szerencséről beszélhet gazduram, mind jó pénzt kapott. No Isten áldja! — Azzal, még mielőtt megköszönhettem volna a jóindulatát, elment. Elrösteltem magam, hogy olyan ügyefogyott voltam!

— Megolvasta-e azután még egyszer a pénzt?

— Már minek olvastam volna, a mikor megvolt.

— Nem gondolja Mihály gazda, hogy az az ur meglapta magát?

— Ugyan hova gondol az örmester ur, a mikor amúgy is télt volt a tárczája pénzzel! Olyan tisztességes uri ember csak nem tesz ilyet?

— Mondja csak, megismerné azt az urat, ha még egyszer meglátná?

— Talán meg! Jó magyaros képü, szál ember volt. Lehet vagy 30 éves. De lehet, hogy idősebb is, mert az urat nem ismeri úgy meg az ember.

— Én csak azt mondom, hogy nem tenném azért az urért tűzbe a kezemet, akár milyen jó kinézésü volt is; annyit azonban már most is mondhatok, hogy keresetet vehet a 40 koronájára, azt ugyan soha se fogja többé megkapni. Adok azonban egy jó tanácsot. A pénzt máskor ne adja ki a kezéből, ha azt akarja, hogy egészben hozza haza. Isten megáldja!

— Isten vele örmester ur!

Ez a párbeszéd folyt le egy vasárnap reggelén a lakatánya kapujában.

Az örmester elgondolkodva sétált fel és alá az udvarban. Bántotta nagyon a vásári tolvajoknak ez a mind gyakrabban megismétlődő surfangos arczátlansága, a melylyel a hiszékeny parasztnépet lépre csalják. Már több ízben volt alkalma ilyen és ehhez hasonló punaszokat hallani, a nélkül, hogy egyetlen-egy csalót is le tudott volna leplezni. Az együgyű, jóhiszemű nép nagyobbrészt el is hallgatta a megalatását, mert félt az ismerősök gunyolódásától és legtöbbször csak akkor vette észre a kárát, a mikor a tettesek már messzire ellillantak.

Ő maga is nem egyszer tartott vásárügyeletet, de még az ő éles szeme elől is nyom nélkül eltűntek ezek az iparlovagok. Olykor már-már azt hitte, hogy kézrekerült egyik-másik csaló, igazolásra is szólított nem egy előtte gyanussá vált idegent, de mindig eredmény nélkül, a mi módfelett bántotta.

Töprengésében feltette magában, hogy a legközelebbi vásárokhba újból ő maga megy el és az állítólagos ügyvéd nyomán indul el, mert meg volt győződve arról, hogy nem ügyvéddel, hanem szélhámossal van dolga.

Tervének keresztül vitelére legalkalmasabbnak látszott a járás székbelyén megtartandó Szent-Mihály-napi vásár, a melyre meghívta Mihály gazdát is, a kit felkért, hogy ha nincs eladni, vagy venni valója, maradjon mindig feltűnés nélkül a közelében, hátha megismeri az ügyvédet, vagy azt a fajszi embert, a ki vele a multkor szóba elegyedett. Mihály gazda kapva-kapott az alkalmon s nagyon megtisztelve érezte magát azáltal, hogy az örmester anyira bizott benne. Nem is maradt volna el tőle semmiért, hanem úgy követte, mint az árnyék.

Más haj azután nem is történt, mint csak az, hogy Mihály gazda — tudatában fontos meghíztatásának — oly rangosan lépkedett hol a járőr előtt, hol utána, hogy még a saját fiát sem akarta megismerni, a ki pedig váltig hitta az öregot egy kis falatozásra. Tisztában volt az örmester Mihály gazda hasznavehetetlenségével s így nem is igen figyelt rá, hanem annál inkább bizott saaszemeiben, hogy rátalál emberére s ha egyszer nyomon van, akkor már nem szabadul ki kezei alól a csaló.

A lóvásárteret vagy ötször leportyázta már, benézett a csárdákba, a hol ismerős falusiak itták az áldomást, ráköszöntve a pobarat, a melyet azonban udvariasan visszautasított. Egy-egy bizalmasabb emberét megkérdezte, nem-e történt valahol baj, de mindenünnen megnyugtató választ kapott, holott sokért nem adta volna, ha valaki becsapatásáról panaszt emel.

Már dél közeledett, tehát az az idő, a mikor a vásár java már elmúlt és az emberek átfázva és éhesen neki látnak a tarisznyának. Ilyenkor többé-kevésbé szűnet van, a mely után az egész vásár lanyha lesz, mert a legtöbb ember igyekszik az est heálta előtt haza érn. Ha tehát addig nem tud eredményhez jutni, azután már nagyon kevés kilátás van egy kedvező fordulatra.

A mint így töprengve végigmegey a marhavásártéren, egyszer csak megszólítja valaki:

— Jó napot örmester ur!

Hátratekint s egy mosolygó, jóképü, félig urasan, félig paraszatosan öltözött embert lát maga előtt.

— Adjon Isten!

— Nagyon megváltozhattam már — folytatja az még mindig mosolyogva — hogy az örmester ur már nem ismer rám? pedig nem egyszer portyáztunk együtt.

— Az ám ni! Maga az Kis? No ez derék dolog! Első pillanatra igazán nem ismertem volna meg. Hogy van? Mit csinál itt?

— Egy pár tinót vettem. Meg vagyunk hál Istennek. Felülvizsgálatom után hazamentem Fajsra, megnősültem és most van már két szép gyermekem és jó kis gazdaságom. Van mit apítani a tejbe s a nyugdíjam megy a takarókba.

— Nagyon örülök hogy találkoztunk. Hát Fajszon lakik? Mondja csak, van ott ügyvéd?

— Dehogy van örmester ur, nincs ott bíróság, hát hogyan élne ott meg egy ügyvéd?

— No Isten vele! Ha mifelénk jön, el ne mulasztja hennünket felkeresni!

— Megteszem örmester ur, Isten vele.

A találkozás egy régi jó csendőrrel, pár pillanatra elvonta gondolatait az eredeti tárgyról, de csakhamar visszaesett előbbi komorságába.

Csak egyszer kaphatnám a kezeim közé a gazembert, mornogja fogai között.

A vásárosok kisebb-nagyobb csoportokban állották körül az alkudozó feleket; volt hangos ígérgetés sűrű parolázás közben s egyszer-máskor akkorát csattant a

A tripoliszi harcsterről. — 1. Olasz léggömb a háború terepét vizsgálja. — 2. Miso a szabad ég alatt az elesett olaszok lelki üdvéért. — 3. Egy vörös útközet után. — 4. A próféta miszlaja olasz kezén.

tenyér, mintha kisebb puskát sütöttek volna el. Amott pedig az egyik gazda már kezében tartja a pénzt s szinte sajnálkozva néz a riska tehen után, a melyet éppen most vezetnek el kötélén. A harmadik csoport egy szekér mellett áll, a melynek az ülésén egy fiatal szubanez vallatja a kulcsot s olyat húz belőle, hogy egy nagy embernek is becsületére válnék.

A mint az egyik csoport mellett elhulad, hallja, hogy egyik ember a másiknak azt mondja: haj bizony vigyázni kell nagyon a mai világra, sok embert hármas pénzzel fizetnek ki manapság!

Mint a villanyszikra őrí a beszéd az őrmestert. Megáll egy pillanatra... s azután nyugodtan folytatja útját, a nélkül, hogy csak egy arcvonással is elárulta volna azt az izgatottságot, a mely e szavak hallatára elfogta. Mintegy 20 lépésről visszafordul s most már minden figyelmét arra a két emberre fordítja, a honnan az előbbi kijelentés hangzott.

Azok csendesen beszélgettek s a nagy zaj miatt nem lehetett szavukat hallani. Valahogy a közelükbe kellett férközni, a nélkül, hogy gyaníthassák a kelezést, a mely egyikőjüket ártalmatlanná fogja tenni. Az őrmester ugyan látszólag rájuk sem hederített, hanem hátat fordítva nekik, egy másik csoport emberrel cseszkedett szóba, de azért egész figyelme arra az egy pontra volt fordítva.

— Már kerestem az ispán urat — hallja a háta megett — ép' az előbb adtam el az ökreimet és annyi mindenféle pénzt kaptam, hogy a jó Isten igazodik el rajta!

— Ugyan nem lenne olyan jó, megnézni, nincs-e közte Janosi bankó, nehogy úgy járjak, mint a multkor, a mikor hamis pénzzel akartak kifizetni.

Az őrmesterben volt annyi önuralom, hogy nem árulta el magát, hanem — mint a ki semmit sem gyanít — nyugodtan haladt el mellettük, jól szemügyre vette azt a gazdatisztnek öltözött férfit, a kit az a paraszt ember felkért pénzének utánszámlálására. Jól megtermett, tagbaszakadt fiatal ember volt. Alig baladt azonban öt lépést, a véletlen útjába hozza egy ismerőst, a kit meglehetősen nagy hangon és látható örömmel üdvözl. Parolázás közben az őrmester kissé megfordul és legnagyobb öröme látja, hogy a gazdatiszt most már a másik ember pénzét is számlálja. Megvárta nyugodtan, a míg befejezi és visszaadja.

— Kertész — sugja oda az őrmester a másodcsendőrnök — ha én elindulok, akkor maga lefűleli azt a gubás embert, a kit eddig megfigyeltünk, meg kell bilineselni. Én majd elhánok azzal a másik gazemberrel. Aztán csak ügyesen és gyorsan.

Alig hogy kiadta az őrmester csendőrének az utasítást, a gazdatisztnek öltözött férfi a tömeg közé akart vegyülni. Csakhogy arra már nem volt ideje. Egy pillanat alatt előtte termett az őrmester és a szuronyt az illa alá tartotta. A gazember sem volt azonban az a legény, a ki egyhamar megadta volna magát. Villámgyorsan hátraugrott és a hátsó zsebébe nyúlt forgópisztolya után. Használtni azonban nem tudta, mert az őrmester szuronya már újból ott volt az álla alatt.

— Ha megmozdul leszúrom, kezét bagyja a zsebében és maradjon csendben!

Ez alatt Kertész csendőrnök már végzett a maga emberével. Kezei bilinesben, rajta a fűzőlánc, a melynél fogva odavezeti az őrmesterhez, a ki addig sakkban tartotta a főczinkost.

— Lefeküdj! — kiált rá a csendőrnök az ijedtségtől félholtan vált emberre, a ki ellenkezés nélkül szót fogad.

Azután kiveszi az őrmester járőrtáskájából a bilineset és ártalmatlanná teszi a főczinkost is, a ki ellenkezés nélkül megadja magát sorsának. Bilineselés közben a kézelőjéből kiesett három darab 20 koronás papírpénz, a melyet olvasás közben esent el ügyefogyott áldozatától.

Egész tömeg állotta körül a csendőrnököt s az őrmester csak a legnagyobb erélyvel volt képes a tömeget visszatartani attól, hogy a két megbilineseltet agyon ne üssék. A mikor már veszélytől nem kellett tartani, ott a helyszínén rögtön kikérdezte károsultat is.

— Mit és mennyiért adott el?

— Egy ökröt 370 koronáért.

— Megolvasta-e a pénzt?

— Igen! Megvolt.

— Olvassa meg még egyszer!

Kitűnt, hogy hiányzik az a 60 korona, a melyet a szélhámos kézelőjébe csusztatott akkor, a mikor a pénz között a hamis bankókat kereste. Ezt az embert is ugyanazzal a mesével ugratták be, mint Mihály gazdát, a kinek a nagy csodálkozástól majd leesett az álla, a mikor a megbilineselt gazdatisztben felismerte azt a nagyon dorék ügyvédet, a ki ő tőle ugyan ilyen módon tüntetett el 40 koronát.

A mikor pedig meglátta azt a bankókkal teli tárczát, a melyet a csendőrnök vettek őrizetbe, megszólalt;

— Az én 40 koronám is közte van?

A petróleumról.

(Végo)

A mint a fúró iszapos, sárga homokot hoz felszínre, a mérnöknek megdobb a szíve: megkapta jutalmát. A fúró helyére most időnként a merítőt akasztják — azt a fenékszeleppel bíró csövet, a melyről fentebb már szólottunk. — és óvatosan hocsájtják le a lyukba, vigyázva, figyelve, hogy mikor hoz már nyersolajat. Attól kezdve, hogy ez bekövetkezik, már csak merítéssel folytatják a munkát, elhagyva a robbantást, a mely itt eltérően az amerikai viszonyoktól, több bajt okozna, mint előnyt, a mennyiben nagymennyiségű homokot hordana a fúrólyukba.

A jó fúrás mindig szerencse dolga. És épen ezért nagy az öröme a vállalkozónak, ha a véletlen jóváltából fúrója váratlanul nyit meg egy-egy üreget, a melybe nagy mennyiségű gáz szorult. Az orosz földön kiszökellő olajforrás ritka, de gyönyörű látvány. Sugara 100—150 méternyire lövell és hatalmas erejével egy pillanat alatt szertebányja a fúró-tornyot és annak minden gépezetét. De a készülő kút mestere szívesen látja ezt a rombolást, a mely befejezi az ő fáradságos munkáját és egy másodperc alatt annyi olajat hoz felszínre, a mennyit ő egy egész napi moritással so kap. Ilyenfajta egyik orosz napbtaforrásról feljegyezték, hogy megoyitása után

A tripoliszi harcokról. — Olasz katonák az araboktól nyert fegyverszákmányokkal.

100.000 barrelt szolgáltatott 24 óra alatt, de ez a rengeteg mennyiségű olaj-kiszökellés csak néhány napig tartott, aztán lassan-lassan leszállott a normálisra.

A petróleum-kutak átlagos élettartama öt év. Volt rá eset azonban, hogy háromszor akkora idő alatt sem apadt el az olajforrás, dacára annak, hogy nap-nap után bőségesen mertek belőle Érdekes adatként közöljük, hogy a kutak fúrásai mélysége évről-évre nagyobb lesz és hogy 1899-ben, egyetlen év alatt 65 millió koronát költöttek kútfúrásra.

Az orosz szökőkutak bőséges sugara arra készítetik a kútfúrót, hogy különleges berendezéssel biztosítsa az olaj felfogását, mert különben megtörténhetnék, hogy szemeláttára pusztul el a vagyont érő petroleum. Ezért a felszökő napbát amúgy keverten, a hogy érkezik, hatalmas burába fogják és innen csöveken át tartányokba folytatják, a bol a homok leülepszik, a maradékolaj pedig a finomítóba jut. Az a rengeteg gyulékony anyag, mely ezt az egész olajtermő vidéket körülveszi, a mely mint kőolaj és annak egyik-másik része, a földben és a földön, a levegőben és mindenütt jelen van, valóságos tűzfészekké teszi e nagykiterjedésű helyet. Néha-néha, különösen meleg időben, félelmetes lángok csapnak a levegőtengerbe.

Olykor egy nyitott tartány gyullad ki és fenségesen rémes látvánnyal borzongatja és gyönyörködötti a szemlélőt. Magas tömör tűzoszlop tör az égbe, melynek füstje sötét, vészhozó felhőként száll tova sebesen a mezők felett. Oltásra még gondolni sem lehet.

Másszor maga a szökőkút borul lángba és a tűzsugarat sűrű áthatlan füst veszi körül. Ekkor azonban van segítség. Törött fémtárgyakat, bomokot kerítnek és az égő nyílást körülbástyázzák vele, hogy a tűzsugár, mint valami kráter falai közül, úgy tör elő. Azután gázvezető-

csöveket szerelnek a kútnyílás irányába és olyan gázzal, a mely nem gyúl meg, nagy erővel fújtatják a lángot a magasba, a míg a magja el nem válik éltető elemétől, a petroleumtól. Mikor ez megtörtént, egy kedvező pillanatban a kút felé döntik a kráter falait és ezzel a láng levegő hiányában elfullad.

A petroleum a maga természetes alakjában igen komplikált vegyület, a melyet használhatóvá és értékesítővé úgy tesznek, hogy szétbontják összetevő részeire, a melyeknek hosszú sora a legkülönbözőbb célokat szolgálja.

A nyersolaj a tartányokból egy nagy kemenczébe jut, a mely alapján nem más, mint egy alulról fűtött, függőlegesen álló henger, a melynek a különböző finomítókban 40 és 150 ezer liter között váltakozik az ürtartalma. E kemenczéből a desztilláció termékei vízzel hűtött csővezetéseken át jutnak a vízszintesen fekvő hengeres reczipienekbe.

A melegítés alkalmával elsőbben a legillóbb gázok távoznak el, a melyeket azután napbátvá és petrollá sűrítnek. Ez megtörténvén, a kemenczét lebutítik, majd pedig újra az előbbinél magasabb hőfokra bevitik, hogy a világító olajokat vonják ki belőle, további még erősebb melegítés után pedig sorjában a vastagabb folyású kenőolajakat, a vaselinszerű kenőcsöket és végül a kátrányt nyerik. Az orosz finomítóknak egy nagy kemencze helyett gyakran a kisebb kemenczék egész sorát használják, a melyekben különböző magasságú hőfokot tartanak úgy, hogy a nyersolaj, a mely a legalacsonyabb hőmérsékletün kezdve lassan-lassan végigfolyik az egész soron, mind-egyikben leadja az illető hőmérsékleten illó gázokat, a melyek aztán külön-külön sűríthetők. E módon sok időt és tüzelőanyagot takarítanak, a mennyiben a kemenczebűtés, majd pedig a tűz újralesztése elmarad.

Az amerikai kőolajban sokkal több a világító rész, mint az oroszban; ez utóbbi viszont alkalmasabb a tüzelés céljaira, ha a könnyen illó és a tüzszerényben könnyen veszedelmessé válható részeket desztilláció útján eltávolították belőle. A lepárolás után visszamaradó, sűrű folyású orosz nyersolajat kezdetben nem igen értékesítették, mert a finomító művek főleg a világító-olajok előállítására fektettek súlyt. A svéd Nobel gyémántnak versenytársát és gőzzel porlasztva szét a sűrű anyagot, bevezette a kazánok tüzszerébe. Azóta a nyersolajnak ez az eladdig értéktelen része nagy becsre tett szert, úgy hogy Oroszország déli részében teljesen kiszorította a szenet és ma már ott, szárazon meg vizen egyaránt csak nyersolaj-maradékkal allítják elő a kazánok gőzét. De nemcsak Oroszországban, hanem szerte a világon terjedni kezd a szénnek ez a könnyen raktározható, tisztán kezelhető versenytársa és számos módon nyomon meg bájón helyettesítik már vele a szenet.

Az amerikaiak felbuzdulva az orosz példán és megismerve a texasi olajnak az oroszhoz hasonlító tulajdonságait, szintén hozzáfogtak a residuum értékesítéséhez. Ma már ott tartanak, hogy a texasi olajat óriási tömegekben raktározzák a Tbemse kikötőiben és ez az olaj minden tekintetben egyenrangú versenytársa az oroszoknak, a melyet már sok helyütt ki is szorított a kereskedelemből.

A nyersolaj arra van hivatva, hogy pótolja azokat az évről-évre egyre pazarabbul pusztuló szénmennyiségeket, a melyekre a robamosan fejlődő világiparnak mulbatalanul szüksége van. Az emberi elme ezzel ismét igába bajtotta a természet parlagon beverő energiáit, hogy basznos munka árán az egész emberiség javára szolgáló értékeket termeljen.

A kőolajtermelés hihetetlen mennyiségei dacára egyre sűrűbben halljuk a panaszt: fogy a tüzelőanyag. Amerikában és Angliában külön bizottságok hosszú tárgyalásainak és vizsgálódásainak a tárgya ez a kérdés és az a lázas igyekezet, a mellyel kazánjainkat és gépeinket gazdaságosabbá akarjuk tenni, nem utolsó következménye ennek a megismerésnek.

Magyarország különösen szegény tüzelőanyagban és a külföldről beozott drága szén megbénítja amúgy is zsenge iparunkat. Annál nagyobb az értéke nálunk ipari szempontból egy új tüzelőanyagnak, a mely Amerikában már régtől fogva basznos tényezője az ipari fellendülésnek és a mely a legutolsó években nálunk is nagy mennyiségben jelentkezett. Ez az új tüzelőanyag: a földgáz.

A földgáz nem új terméke az anyaföldnek. Már a messze, történelőtli idők öröktüzei, a melyeket a tűzímádók istenként tiszteltek, földgázforrásokból származtak. Európában csak elvétve fordul elő a földgáz, még pedig rendszerint sósvíz vagy artézi kutak vizének a kíséretében. Anglia, Dánia, Felső-Ausztria földgázforrásai azonban már a mult században ismertek voltak, hazánkban pedig erdélyi utazók már a XVII. században említik a báznai gázforrásokat. Komolyabban csak a XIX. század utolsó évtizedében került szőnyegre a földgázkérdés.

A gáz Magyarországon mindenütt vízzel kerül felszínre, Amerikában pedig a kőolaj nyomában fordul elő és ez utóbbi források általában sokkal jelentékenyebbek, mint az édes vízzel kitörő gázok.

Legelőször 1824-ben alkalmazták Amerikában a földgázt, a mikor Fredonia városának ünnepélyes kivilágításához ezt az eddigi ismeretlen tüzelő- illetve világítóanyagot basználták. A mikor a kőolaj kutatása sűrűbbé vált, több földgázkutakat nyitottak meg, a melyek aztán lassanként mind általánosabb basználatra tettek szert.

Az Egyesült-Államok 1901-ben 12.000 gázforrást értékesítették, a melyek sok százezer lóerőnek megfelelő munkamennyiséggel látták el még nagy távolságra is a vasműveket, gépgyárakat, üvegbutákat és bázartási célokra is bőségesen juttattak gázt a városokba. Ebben az évben összesen 45.000 kilométer hosszúságú vezetéken vitték szerte a földgázt és volt olyan csővezeték is, a mely a kúttól 400 kilométer távolra futott egyazon irányban. A gáztermelés 1901-ben 4866 millió köbmétert tett ki és ez a mennyiség 1907-ben 10.886 millióra emelkedett 235 $\frac{1}{2}$ millió korona bevételt eredményezve az 1901. évi 140 millióval szemben. Az a szénmennyiség, a melyet a termelt és felbasznált földgáz mennyisége ebben az utóbbi esztendőben pótol, 20 millió tonnára tehető, épen 2 $\frac{1}{2}$ -szer annyira, mint a mennyit 1907-ben Magyarország összes szénbányáiban fejtettek.

Ilyen körülmények közt könnyen értbető, hogy nálunk is nagy érdeklődéssel fordult az egész műszaki világ ama gázkút felé, a melyre kálisóért fürva, 1909. évi január 30-ikán bukkanak Sármáson Kolozs megyében.* Ez a kút nem az első, a melyet magyar földön feltártak és különös figyelmet csak azért érdemel, mert óriási gázszolgáltatásával méltán sorozható az amerikai gázkutak mellé.

Az utolsó két évtizedben fúrások és geológiai vizsgálatok alapján igen nagy gázterületeket találtak Magyarországon. A nagy Alföldön Nádudvartól, illetve Hortobágytól Titelig, Aradtól Újvidékig, Baranya és Somogy megyékben, sőt Horvátországban is akadtak földgázra, úgy hogy bátran 50.000 négyszögkilométerre becsülhetjük azt a területet, a melyen ily gázt találhatunk.

Az Alföldön a gázt majd mindenütt artézi víz kíséri, a mely lágy, szikes vizet a turfa sok helyütt sárgára festi. E vízből azt következtetik a vegyészek, hogy ez a földgáz edesvízű korhadásnak az eredménye.

Ezek a kutak aránylag csekély mennyiségű gázt szolgáltatnak, úgy hogy óránként 7 m³-nél többet egyikből sem lehet nyerni. De azért, ha tekintetbe vesszük, hogy a gázkutak nagyobbára oly helyeken fordulnak elő, a melyek mindenféle szénterülettől távol esnek, akkor nagybecsűnek kell mondanunk ezt az aránylag kis mennyiségű tüzelőanyagot is.

A sármási gázforrás lényegesen eltér az alföldi gázkutaktól. A mikor a fúró, a melylyel nyugodtan dolgozva, kálisó után kutattak, 160 méter mélységbe jutott, egyszerre sietergés, zúgás támadt, a fúró kivágódott a lyukból és a 185 milliméter átmérőjű nyíláson messze elballasztó bugással hatalmas gázszugár tört elő. A kiáramlás sebessége közelítő mérések szerint 40 métert tett másodpercenként, a mi erős orkánnak megfelelő gyorsaság. E sebesség alapján meghatározható, hogy a kiáramló gázmennyisége másodpercenként 1 köbméter, 24 óra alatt tehát közel 100.000 köbméter. Mint hogy továbbá e gáz a megejtett analízis szerint 99.6% metbant tartalmaz, 8600 bűegységnyi melegfejőképességgel bír,

* A következőket Pfeifer I. műegyetemi tanár adatai alapján közöljük.

BUTOR

képzésért v. részlettelésre leg. jelt. 90. ab. 0. arou
EHRENTREU ÉS FUCHS TESTVÉREKNEK
 BUDAPEST, VI., TEREZ-KÖRUT 8. SZ.
 13 Képes árjegyzék ingyen. Tel. Telefon 88-59.

BUTOR

és így 1 köbméter körülbelül $1\frac{1}{2}$ kg jó porosz kőszénnek felel meg, igen tetemes mennyiségű szénmennyiséget pótol a sármási természetes gáz.

Sajnos, ez a fűrólyuk a gáz megindulása óta bosszú időn át a szabadba bocsátotta az értékes földgázt, a melynek ereje ennek daczára nemhogy csökkent volna, hanem lényegesen megnövekedett, úgy hogy 10 hónapi állandó kipüffögés után napi 300.000 köbméterre tehető az a gáz mennyiség, a mely hasznosítás nélkül elvész. Több mint negyven vasúti kocsiszénrakománynak megfelelő érték pusztul el így naponta, a melynek megfelelő-képességével 30.000 lóerős motorokat lehetne meghajtani.

Hozzávetőleges geológiai becalés szerint az évi gázkiomlás a föld mébében rejlő gázmenyiségnek alig egy százalékát teszi, úgy hogy van remény rá, hogy e forrás nem rövid néhány esztendőre, hanem huzamosabb időn át szolgál majd becses tüzelőanyaggal. A kincstár épen ezért meg is szerezte e forrást, elbátározván, hogy ott olcsó energiát bocsát rendelkezésére és így megfelelő ipartelepek létesítését lehetővé fogja tenni. Ez irányban ma még folynak a tárgyalások és remélhető, hogy a kút, a melynek gázugarát 10 hónapi haszontalan kipüffögés után hiába igyekeztek lezárni, nemsokára a Mezőség viruló iparának szolgál majd erőforrásul.

Amerikában, a hol sokkal korábban akadtak gázforrásokra és a hol a természeti erők pénzre való átváltásának rövidebb az útja, miként már említettük, roppantul kiterjedt a földgáz használata. A különböző kutakból származó gázt egy főcsőbe irányítják és ezen elvezetik messze fekvő ipari központokba, a hol a fővezetékkel szerteágazó csőrendszer elviszi a gázt az egyes fogyasztóhelyekre. Chikagót Indiana kútai látják el naponta sok ezer köbméter gázzal, Pittsburgba pedig Oñóból kerül ez a tüzelőanyag, a mely az utóbbi helyen az ipartelepekről már majdnem kiszorította a szénét. Pedig Pittsburg közelében Amerika legnagyobb szénhányái terülnek el! Idővel talán, a mikor a gázkutak már kimerültek, ismét uralma alá hajtja a szén e város iparát, ha ugyan a Niagara vízből származó villamos áram, avagy újabb természeti erők fölöslegessé nem teszik a mai kornak ezt a még mindig legfontosabb segítőjét.

KÉPEINKHEZ.

A tripoliszi harcztérről.

Az olasz-török háborúról már ismételtelen megemlékezünk, sőt egyes bemutatott képekkel részben magát a vidéket, a hol a háború foly, részben a háború részleteit megismertetni is igyekeztünk olvasóinkkal annyiban, a mennyiben azt lapunk tere megengedi és a képekhez is hozzájutottunk. A jelen számunkban ismét a tripoliszi harcztérről mutatunk be egyes képeket, a melyek természetesen ismét csak az olaszok nyert csatáinak egyes mozzanatait illusztrálják.

Mind ezekből könnyen azt hihetnék olvasóink, hogy vagy nincs tudomásunk a most említett háború nagyon is változatos eseményeiről, vagy pedig téves információk alapján, esetleg rokonszónvból éppen csak az olaszok dicső előnyomulásának és megnyert ütközeteinek híreit illusztráló képeket igyekeztünk következetesen közölni.

Pedig a dolog nem így áll. Közölnénk mi, már csak a hírlapok ellentétes híreinek illusztrálására is, olyan képeket, a melyek az egyesült török-arab sereg nyert csatáiról tartalmazzanak részleteket, de ilyen képek még nincsenek,

Tripoliszi harcztérről. — Török katonák fogságban (a kertében)

csenek, mert valószínű, sőt bizonyos is, hogy a török seregnél még fényképészek vagy fényképészettel foglalkozó haditudósítók nincsenek. Az igazhíti muzulman nem igen szeret. sőt vallási dogmáinál fogva nem is szabad neki a fényképező masina elé állani, máskülönben pedig a nemzetközi nyilvánosságtól, mostani helyzetüknél fogva nagyon is elszigeteltek lévén, nem igen juthatnak hozzájuk s talán nem is igen mernek hozzájuk jutni a nagy világlapok egyébként vállalkozó szellemű baditudósítói, riporterei sem, mert vagy nem remélnék barátságos fogadtatást az elnyomott és kevésbé civilizált arabok és más bennszülöttek részéről, vagy pedig az olaszoknál talál ellenzésre ilyenmű vállalkozásuk megvalósítási akarása. Így aztán nincsenek képeink a török sereg kitartó és egyes esetekben eredményes csatározásáról.

Még eildig, legalább a hírlapok tudósításai szerint, egyetlen világlap — a párisi Temps — haditudósítójának volt bátorsága a törökök táborát felkeresni s ez azt írja, hogy eleinte nagy idegenkedéssel fogadta a legénység s csak mikor megtudták illetve megértették velök, hogy nem kémlelési szándékkal, hanem csupán lapjának megbízásából és irántuk való érdeklődésből jött hozzájuk, akkor részeseült barátságosabb, szívélyesebb vendégszeretben. És ezen nincs is mit csodálkozni. Ez az elnyomott, a saját birodalma, vallása és szabadsága megóvása érdekében folytatott küzdelmeiben teljesen magára hagyott nép nem bizik senkiben, mindenki ellenességét lát, csak természetes tehát, hogy ba mindennel szemben a mi idegenből jön, rideg, barátságatlan és visszabuzdó.

Azt pedig, hogy a harcban nagyon is számottevő ellenfelek s hogy az olaszokkal szemben való küzdelmeik során már többször fényes eredményeket értek el, az ezeket illusztráló képek nélkül is mindennél fényesebben igazolja az a körülmény, hogy az olaszok innár a har-

madik hadtestet is mozgósították, a Dardanellákat is blokirolni akarták s a már két hónapi hadviselés után s a sok pénz- és véráldozat mellett — mint a Temps tudósítója írja — még most is ott vannak, a hol voltak a Tripoliszba való partraszállásuk másnapján.

HIREK.

Adomány. Vlaszaty Béla főhadnagy, a létesítendő csendőrségi internátus javára gratulálás megváltása czírnén négy koronát adományozott. Az internátus vagyona ezzel 25,306 K 71 fillérré emelkedett.

Pénzügyőrség bevonása a katonai tiszteletadásba. A folyó évi 42. számú honvédségi Rendeleti Közlönyben (szab. rend.) megjelent 12,062/eln. számú honvédelmi miniszteri körrendelet szerint: Ő császári és apostoli királyi Felségének folyó évi október hó 31-én Wienben kelt legfelsőbb elhatározása alapján a fegyveres erő és csendőrség tagjai, valamint a katonai határőrizetben (tengerpartvédelemben) közreműködő pénzügyőrségi alkalmazottak egymásnak kölcsönösen tisztelegni tartoznak. Az idevonatkozó határozványok szerint a kölcsönös tisztelgési kötelezettség kiterjed egyfelől a fegyveres erő és a csendőrség összes havidíjasaira és legénységére, másfelől a katonai határőrizeti szolgálatban, illetőleg a tengerpartvédelemben közreműködő pénzügyőrségi tisztviselőkre és legénységre. A szóban forgó pénzügyőrségi tisztviselők és legénység az alább felsorolt külön ismertetőjelekkel vannak ellátva. A tiszteletadást előbb mindig az alsóbb rendfokozatu egyén, egyenlő rendfokozatuk között pedig mindig a pénzügyőrség egyéni tartoznak előbb teljesíteni. Kisebb állomásokon, rendfokozatra való tekintet nélkül, mindig a pénzügyőrségi tisztviselő tartozik a katonai, illetőleg honvéd állomásparancsnoknak előbb tisztelegni. A katonai tiszteletadás szempontjából egyenrangúnak tekintendők: a pénzügyőri felügyelő (rendfokozati jelvénye: egy arany csillag az ezüst paszománnyal borított galléron) a VIII. rangosztályú tiszt és tisztviselővel, (örmagy stb.); — a pénzügyőri főbiztos (rendfokozati jelvénye: három ezüstcsillag a galléron) a IX. rangosztályú tiszt és tisztviselővel (százados stb.); — a pénzügyőri biztos (rendfokozati jelvénye: két ezüstcsillag a galléron) a X. rangosztályú tiszt és tisztviselővel (főhadnagy stb.); — a pénzügyőri biztoshelyettes (rendfokozati jelvénye: 1-7 cm. széles ezüst jelvénytűs sál) a hadapród és vele egyenrangúkkal; — a pénzügyőri szemlész (rendfokozati jelvénye: 1-3 cm. ezüst jelvénytűs sál és három fehér selyemcsillag) az őrmester és vele egyenrangúkkal; — a pénzügyőri fővigyázó (rendfokozati jelvénye: három fehér selyemcsillag) az őrsvezető és vele egyenrangúkkal; — a pénzügyőri vigyázó (rendfokozati jelvénye: két fehér selyemcsillag) a csendőr és vele egyenrangúkkal; — a próbaszolgálatban álló vigyázó (rendfokozati jelvénye nincs) a rendfokozat nélküli próbacsendőr és vele egyenrangúkkal. A szárazföldi katonai határőrizetben közreműködő m. kir. pénzügyőrségi egyének külön ismertetőjelei a következők: 1. a tisztviselők és legénység a magyar honvédség számára rendszeresített csikó-paszománnyal viselik; 2. a tisztviselők és legénység az attila és zubony gallérján a rendfokozati jelvények mellett, valamint a köpeny és körköpeny hajtókáján egy csillag, illetve a jelvénytűs sál színének megfelelő magyar szent koronát viselnek, mely az attilán és zubonyon általában két cm. széles és 2-5 cm. magas, a köpenyen

és körköpenyen pedig egy cm. széles és 1-5 cm. magas. E korona a legénységnél alpakkából van, a tisztviselőknél pedig ezüsből, illetve aranyból himezve; 3. a tisztviselők a magyar honvéd tisztviselői kardbajtót és tiszti kardkötőt, a legénység pedig a megfelelő rendfokozat számára a magyar honvédségnél rendszeresített kardbajtót és kardkötőt viselik. A tisztelgési kötelezettség a katonai határőrizetben közre nem működő és csillag helyett csillagrózsát viselő pénzügyőrségre, sem azokkal szemben reánk nem terjed ki.

Betörők kézrekerítése. Folyó évi október hó 26-ára menő éjjelen a krassó-szörénymegyei Obábamutnik község jegyzői irodájába az ablakon keresztül ismeretlen tettesek betörték s a községi Wertheim-szekerényt 1567 K 70 fillér készpénzzel, egy drb. 2088 K., egy drb. 200 K és egy drb. 80 koronáról szóló takarékkönyvet könyvecskével, egy drb. 1000 K., egy drb. 700 K és egy drb. 500 korona értékű 4%-os koronajáradék kötvénnyel s még több okmányokkal, összesen 6402 korona 28 fillér értékben ellopták. A pénzszerkeényt kocsin a községtől három km. távolságra egy erdőbe szállították s ott feltörve teljesen kifosztották. A tetteseket Diósi Vazul járás-örmester, boksánbányai járásparancsnoknak, Marosi Ferenc őrmester, Szakács Károly ez. őrmester, Ilea Simon őrsvezető, Rácz László csendőr ez. őrsvezető, valamint az összpontosított nyolc főnyi legénység közreműködésével, 12 napi fárasztó nyomozás során sikerült Plesiv János, Vernika Pével, Szuja Demeter és Albu Miklós obábamutniki lakosok személyében kideríteni, kiknél részben a lakásukon elrejtve, részben pedig a földbeásva, az ellopott pénz — 14 korona hiányával — megtaláltatt. A takarékkönyveket és egyéb értékpapirokat a tettesek a kasszanyitás után az erdőben elégették. Tettesek az előtűlt bűnjelekkel együtt a lugosi kir. ügyészségnek átadattak s így remélhető, hogy a kasszalopások által régebbi idő óta megzavart nyugalom a megyében ismét helyreállott.

KÜLÖNFÉLÉK.

Az agyvelő működése. A tudósok már régóta tanulmányozzák azt a kérdést: mily okozati összefüggés van az agyvelő működése és az agyállomány hőállapotának változásai közt. Erre vonatkozóan Angelo Mosso, torinói jeles filozófus már régebben számos kísérletet végzett kutyákon, de kiváltképpen sikerült megfigyeléseket teherelt egy Delfina Porodi nevű asszonyon, a kinek kemény agyhurokján sérülés következtében lyuk támadt. Cavazzani egy másik kísérleti személynél munka közben 0-02 hőemelkedést észlelt. Legujabban Hans Berger, a jéni egyetem elmegyógyásza tett eredményes megfigyeléseket e téren. Eleinte ő is kutyákon és egy majmon végezte kísérleteit, tökéletesített műszerekkel, utóbb azonban módjában volt két kísérleti személyen tenni megfigyelést. Berger professor az olyan emberek koponyáján, a kiknél agydaganatot gyanított, szűk lyukat fűrt a azon át vékony hőmérőt vezetett be az agyvelőig. A beteget azután fölébredtetta és ettől kezdve a hőmérő higanyának minden mozdulatát megfigyelte. Megfigyelésnek változása független az egész szervezet hőállapotától, de sajátos összhangzásban van a kisagyban észlelt hőváltozásokkal. A kloroform-narkózis előtti végzett kísérletek alatt Berger az agy hőmérsékletének emelkedését észlelte, a mely azonban álm közben megszűnt, sőt a hőmérő higánya az eredeti állásnál alább szállott, de legott emelkedni kezdett, mibelyt a beteget

fölbresztette. Berger azt is megállapította, hogy az agy hőfoka ideg inger behatása alatt is emelkedik; például a pisztolydurranás okozta ideg inger hőemelkedést idézett elő. Ugyanez a jelenség következett be, a mikor a kísérleti ember valamely bonyolultabb számtani feladvány megfejtésén fáradozott. Legérdekesebb mégis annak megállapítása, hogy az agyműködéssel járó energia-vesztés jóval kisebb az izommunka által elhasznált energia-készletnél. Például: egy hetven kilogram súlyú ember a lépcsőn fölfelé haladtában minden méternyi emelkedés közben izomműködése révén akkora energia-készletet használ el, a mekkora két órai szellemi munka, nevezetesen számtani művelet elvégzésére elégséges lenne. Erre az eredményre az agyállomány és egyéb szervek hőállapotában észlelt változások egybevetése révén jutott Berger; következtetését tehát azért sem lehet teljesen megbízhatónak tekinteni, mert hipotetikus alapon mozog, lévén a rendelkezésére álló adat fölülte hézagos és fogyatékos. Mindazáltal becsesek a megfigyelései, mert megmutatják az utat az agyműködés élettanának teljes megismeréséhez.

Itélet egy ktyapörben. Az eset, a melyet egy párisi újság nyoman közlünk, érdekes is, mulatságos is, tanulságos is. A színbelye Berne francia városa volt. A város egyetlen kávéházában egy helybeli nagyság mulatott a közben, ugyancsak mulatság czimén, kegyetlenül kizozta a kutyáját. A szegény állat vinnyogott, nyöszörgött, szűkölt, a gazdája meg mulatott rajta, mignem egyszer csak nekiugrott egy másik kutya, egy hatalmas újfundlandi eb es alaposan beléharapott a kisvárosi nagyúr kezébe. A boszúálló kutya tanuja volt mindannak a kizásnak, a mivel szegény fajrokonát elgyötörték és bár pórásra volt kötözve a szájkosár is volt rajta, az Isten tudja hogyan, de sikerült elszakítania a pórászt és ledörzeölnie orráról a szájkosát szíját. A mikor aztán szabad lett, rárohant a kutyakinzóra. Az eset eddig se mindennapi, de a java érdekessége csak ezután következett. A megharapott úr panasza ment a bírósághoz az újfundlandi kutya gazdája ellen: gyógyítási költség és kártérítés megítélését kérte. De a törvényszék elutasította panaszával; hogy miért, azt így magyarázta meg végzésében: A támadó eb dicséretes érzésnek engedelmessékedett, a mikor védelmére kelt egy fajtájabeli lénynek, a mely nála gyöngébb volt. Másrészt senkinek, a ki méltó akar lenni az ember névre, nem szabad magát durva cselekedetre ragadtatni, különösen nem egy nála alsóbbrendű teremttel szemben.

Szerkesztői üzenetek.

6000. Ha nincs megszakitás, úgy nyugdíjra van igénye.

0000. A befizetendő napi betét tekintetében a „Pótlék” XV. fejezet 3. pont, 3. bekezdése a mérvadó.

1894. 1. Bármely budapesti fegyverkereskedésben vagy egyenruházati és felszerelési üzletben. Ára attól függ, hogy milyen állapotban van. 10—40 koronáig. 2. Megszakitásról lévén szó, az előbbi szolgálati idő nem számít. 3. Sorsjegye nem lett kihúzva.

B. S. Homokos. 1. Nezetünk szerint az átalányból. 2. Támashódva az általános szolgálati határozványokban előírtakra véleményünk szerint igen.

A. Nagybecse. Igen, ha átengedik, illetőleg átveszik.

Mátészalkai lovas őrs. Az őrsirodai átalány terhére szerzendő be.

V. csendőr. Nyert értesülés szerint az iskolai mulasztás miatt pénzbüntetéssel sújtott szülő vagy gyámmal szemben, ha a pénzbüntetés rajtok be nem hajtható, a bírság elzárásra át nem változtatható, mert a hatóságoknak épen az a kötelessége, hogy az iskolába nem küldés okait elhárítsa.

J. F. Komárom. A „Pótlék” XIV. fejezet 5. pont utolsó bekezdése értelmében a különbözetet kiterő napokra a napi betétet meg kell fizetni.

200. Helyes feleletet, — mivel levélének szövege nem világos, — csak akkor adhatunk, ha az egész fogalmatvívnyút látjuk; de így is annyit mondhatunk, hogy „kapanyól került a kezébe”, látunk a helyesnek.

8228. Szolgálati ügy.

T. J. csendőr. Ily rendfokozatot nem ismerünk.

1877. Hadtörvényszékileg kiszabott büntetés nem tarolható, hanem csak a fegyelmelek taroltnak meghatározott idő múlva. Elővülésről jelen esetben nem lehet szó.

N. L. ny. őrmester. 1. Csak Felségfolyamodványnyal. 2. Olvassa el a „Csendőrségi Lapok” 1910. évi 20., 21. és 23. számában Heim György hadnagy-zámvívőnek „A megszakitott szolgálati idő beszámítása” czimű cikkét, ott mintát is talál. 3. Legénységi egyén nem.

Tüdőbeteg. A folyó évi 102821—5. számú honvédelmi miniszeri korrendelet szerint a magyar zent korona országai városkereszt egyesületének a budapesti Erzsébet-szanatoriumában fennálló ágyalapítvány az 1912. évben a m. kir. honvédség, illetőleg csendőrség egy legénységi állományú egyénének fogadományoztatni. — Szerezzen be katonai vagy honvédelmi bizonyítványt és ennek alapján kérje midőbbi szolgálati uton a felvételét, hogy megkapja-e a helyet — előre megmondani nem tudjuk.

MOSKOVITS

anatomiai czipő- és csizmagyar részv.-társ.

M. kir. csendőrség, boszniai csendőrség, cs. és kir. közöshadsereg szerződ. szállító

Budapest, Rákóczi-út 6. sz.

Nagyvárad

Ajánlja elsőrendű chevro- és boxbörből készített különlegességeinek szerződés árban, részletfizetési kedvezmény melletti szállítását. " " "

Kivánatra árjegyzéket bérmentve küldünk

HIVATALOS RÉSZ.

Örsök felállítása.

A m. kir. IV. számú csendőrkerület kassai szárnya területén Gesztetén, 1911 november 15-én; és a m. kir. VI. számú csendőrkerület kaposvári szárnya területén Toponáron, 1911 november 18-án egy-egy 5—5 főből álló gyalogörs állítottatott fel.

SZEMÉLYI ÜGYEK.

Áthelyezettek:

1911 december 1-ével:

Ambrózy Gyula II. sz. csendőrkerületbeli százados, lugosi szárnyparancsnok, hasonló minőségben a IV. sz. csendőrkerülethez Ungvárra;

Soltész Sándor VI. sz. csendőrkerületbeli főhadnagy, szekszárdi szakaszparancsnok, ideiglenes szárnyparancsnoki minőségben a II. sz. csendőrkerülethez Lugosra;

Herold Gyula IV. sz. csendőrkerületbeli főhadnagy, löcsei szakaszparancsnok, hasonló minőségben a VI. sz. csendőrkerülethez Szekszárdra;

Szánthó István III. sz. csendőrkerületbeli főhadnagy, gyöngyösi szakaszparancsnok, hasonló minőségben a IV. sz. csendőrkerülethez Lőcsére;

Kunos Béla VI. sz. csendőrkerületbeli főhadnagy, tamási szakaszparancsnok, hasonló minőségben a III. sz. csendőrkerülethez Gyöngyösre;

Hubay Győző IV. sz. csendőrkerületbeli hadnagy, bártfai szakaszparancsnok, hasonló minőségben ugyanazon csendőrkerületben Beregszászra;

Stagl Miklós IV. sz. csendőrkerületbeli hadnagy, beregszászi szakaszparancsnok, hasonló minőségben ugyanazon csendőrkerületben Bártfára;

Takácsy Dezső, V. sz. csendőrkerületbeli hadnagy, lipótszentmiklósi szakaszparancsnok, hasonló minőségben ugyanazon csendőrkerületben Losonezra;

Knauz Gyula IV. sz. csendőrkerületbeli zászlós, ideiglenes szakaszparancsnoki minőségben az V. sz. csendőrkerülethez Lipótszentmiklósr.

Megbízott.

1911 december 1-ével:

Zöld Aladár VI. sz. csendőrkerületbeli zászlós, az ugyanazon csendőrkerületbeli tamási szakaszparancsnokság ideiglenes vezetésével.

Nyugállományba helyeztetett:

1911 december 1-ével:

Szigeti György, m. kir. VI. számú csendőrkerületbeli járásőrmester, a megejtett felülvizsgálat alapján, mint «rokkant, mindennemű népfelkelési szolgálatra is alkalmatlan».

Választott lakhely: Curgó.

Kinevezettek:

1911 december 1-ével:

csendőrkjárásőrmesterekké:

Horváth Ferencz I. őrmester, (1. rangszám) a III., Stadler József őrmester, (2. rangszám), Ferencz András őrmester, (3. rangszám) az I., Rössler Ede őrmester, (4. rangszám) a VIII., Kertész Ignác őrmester, (5. rangszám) az I., Báthori János őrmester, (6. rangszám) a II., Harsányi Mátvás őrmester, (7. rangszám) a VIII. sz. csendőrkerület állományában.

Előléptettek

1911 november 1-ével:

a m. kir. III. számú csendőrkerület állományában: Szentmiklósi János, Ilyés György és Csik János I. cz. őrsvezetők, őrsvezető cz. őrmesterekké.

HASZNÁLT ÍRÓGÉPEK

bármely rendszerben. — Állandóan nagyválaszték.

Glück M. Ödön.

Budapest.

írógép-kellékek szaküzlete.
Javító-műhely.

IV., Liszt Ferencz-tér 18.
Telefon: 153 41. sz.

ÓRÁK, ÉKSZEREK

ezüstművek, china-ezüst dísz tárgyak

kizárólag legfinomabb minőségben gyártáron bevezetettek.

Legújabb angol rendszerű

részletfizetési
módszerek mellett is.

REICH MÓRÉS FIA
ékszerkészítők és órásök
SZEGED 19.

Képes úrjegyző királyi end. Lőrmentve.

VÁRNAY és FIA = BUDAPEST, =

VI., Liszt Ferencz-tér 9.

könyvnyomda, könyv-, papir- és írószer-kereskedés, a magyar kir.
— csendőrségi hivatalos nyomtatványok legnagyobb raktára. —

... Könyvek, levélpapírok, imakönyvek és írószerek dus választékban. ...

Órjáratilapok beszerzése 1912. évi január hó 10-ig.